

ACTIVITEITENPLAN DAS

UITBREIDING
RECREATIEPARK DE HEIDEBLOEM

GEMEENTE LANDERD

Ecologie

ACTIVITEITENPLAN DAS

Uitbreiding Recreatiepark de Heidebloem te Schaijk in de gemeente Landerd

Opdrachtgever	Recreatiepark De Heidebloem vof Noordhoekstraat 5 5374 SC Schaijk
Rapportnummer	2195.001
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	29 maart 2017
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	ing. A.A. van Grinsven
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	drs. J.G.T. Driessen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	ALGEMENE INFORMATIE.....	1
	1.1 Inleiding	1
	1.2 Locatiegegevens.....	2
2	VOORGENOMEN ONTWIKKELING	5
	2.1 Eindbeeld situatie	5
	2.2 Ingrepen.....	6
	2.3 Planning.....	6
3	ECOLOGISCH INVENTARISATIE	7
4	ECOLOGISCHE RESULTATEN.....	7
5	EFFECTEN	9
6	ALTERNATIEVEN	10
	6.1 Alternatieve locatie	10
	6.2 Alternatieve inrichting	10
	6.3 Alternatieve werkwijze	10
	6.4 Alternatieve planning	10
7	MAATREGELEN.....	11
	7.1 Maatregelen.....	11
	7.2 Effectiviteit maatregel	14
	7.3 Afhankelijk	14
	7.4 Monitoren.....	14
8	GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING	15
	8.1 Staat van instandhouding	15
	8.2 Afbreuk gunstige staat van instandhouding	15
	8.3 Zorgvuldig handelen	15
9	SAMENVATTING.....	16
10	LITERATUUR	17

1 ALGEMENE INFORMATIE

1.1 Inleiding

Het recreatiepark de Heidebloem biedt al jaren een goede uitvalsbasis voor bezoekers van het natuurgebied de “Maashorst”. Binnen het recreatiepark zijn kampeerplaatsen, vaste plaatsen en groepsaccommodaties beschikbaar. In de afgelopen jaren is echter gebleken dat de vraag groter is dan het aanbod, waardoor het besluit is genomen het park uit te breiden. In het nieuwe, te realiseren gebied zullen circa 60 nieuwe verhuureenheden worden gerealiseerd zoals chalets en bungalows, waardoor het in het kader van recreatie gemakkelijker wordt voor bezoekers van de Maashorst om een betaalbare, kindvriendelijke overnachting te vinden. Met de herstructurering en de uitbreiding wordt beoogd om het recreatiepark een kwaliteitsimpuls te geven en daarmee in te spelen op de toekomstige wensen en eisen van de consument.

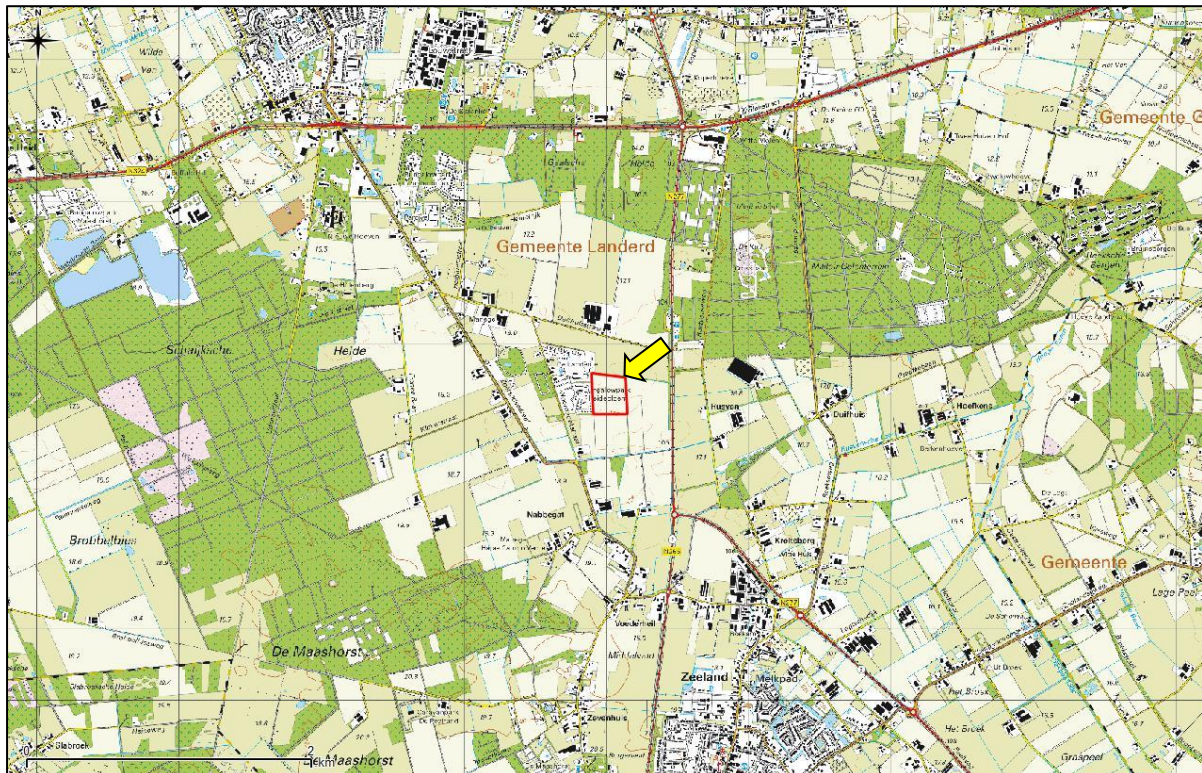
Uit de quickscan flora en fauna, die door Econsultancy is uitgevoerd (project 15083937 LAN.C5S.ECO2, d.d. 13-11-2015), is gebleken dat door de voorgenomen uitbreiding het foerageergebied van de das in bepaalde mate wordt aangetast. Om de negatieve gevolgen op te vangen worden maatregelen getroffen die bestaan uit het creëren van kwalitatief hoge foeragemogelijkheden in de directe omgeving van de dassenburcht.

Econsultancy heeft van Recreatiepark De Heidebloem vof opdracht gekregen voor het opstellen van een activiteitenplan dat ter onderbouwing dient ten aanzien van de inrichtingsmaatregelen om het verlies aan foerageergebied van de das door de voorgenomen uitbreiding van het Recreatiepark de Heidebloem op te vangen. Middels de inrichtingsmaatregelen blijft de functionaliteit van het dassenleefgebied behouden en wordt overtreding van verbodsbepaling Art. 3.10 uit de Wet natuurbescherming; “het opzettelijk beschadigen/vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen” op voorhand voorkomen.

1.2 Locatiegegevens

Het uitbreidingsgebied ($\pm 6,5$ ha.) is gelegen aan de Noordhoekstraat 5, circa 2 kilometer ten zuidoosten van de kern van Schaijk in de gemeente Landerd. In figuur 1 is de topografische ligging van het uitbreidingsgebied weergegeven.

Het perceel, waar het uitbreidingsgebied deel van uitmaakt, is kadastraal bekend gemeente Landerd, sectie K, nummer 440. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 45 F (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van het uitbreidingsgebied $X = 174.030$, $Y = 414.640$.

Figuur 1. Topografische ligging van het uitbreidingsgebied.

Het uitbreidingsgebied is geheel onbebouwd en betreft een deel van een agrarisch perceel, waarop in 2015 en 2016 wortels zijn verbouwd. Dit wordt door de jaren heen afgewisseld met de teelt van aardappelen en maïs. Daarnaast zijn er korte periodes geweest waarin het akker braak bleef liggen, waardoor zich hier tijdelijk gras kon ontwikkelen. Aan de noordzijde van het uitbreidingsgebied is een bossage met grondwal (circa 0,5 m hoog) gelegen. De oostzijde van het plangebied wordt begrenst door een houtwal zonder ophoging. Aan de westzijde grenst het uitbreidingsgebied aan het huidige terrein van Recreatiepark de Heidebloem.

De wijdere omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van diverse agrarische bedrijven, agrarische gronden en de grotere bosgebieden Gaalsche Heide, Schaijsche heide en Reeksche Heide. Deze bossen zijn onderdeel van natuurgebied De Maashorst. Verder richting het noorden ligt de kern Schaijk en richting het zuiden de kern Zeeland.

In figuur 2 is een luchtfoto van het uitbreidingsgebied en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 20 geven een impressie van het uitbreidingsgebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek van de quickscan.

Figuur 2. Luchtfoto uitbreidingsgebied en directe omgeving.

Figuur 3. Westzijde van het akkerland waar het uitbreidingsgebied deel van uitmaakt.

Figuur 4. Oostzijde van het akkerland waar het uitbreidingsgebied deel van uitmaakt.

Figuur 5. Vegetatie langs de oostgrens van het uitbreidingsgebied.

Figuur 6. Het uitbreidingsgebied gezien vanuit noordoostelijke hoek in zuidelijke richting.

Figuur 7. Het uitbreidingsgebied gezien vanuit noordoostelijke hoek in westelijke richting.

Figuur 8. Vegetatie langs de noordgrens van het uitbreidingsgebied.

Figuur 9. Grens met de huidige recreatiepark in zuidelijke richting.

Figuur 10. Het uitbreidingsgebied gezien vanuit noordwestelijke hoek.

Figuur 11. Grens met de huidige recreatiepark in noordelijke richting.

Figuur 12. Vegetatie langs de westgrens van het uitbreidingsgebied.

Figuur 13. Het uitbreidingsgebied gezien vanuit zuidwestelijke hoek.

Figuur 14. Doorgang in noordelijke richting nabij de noordoostelijke hoek.

Figuur 15. Sierbloementeelt ten noorden van het uitbreidingsgebied.

Figuur 16. Houtwal aan noordzijde van het oostelijk gelegen graslandperceel.

Figuur 17. Het ten oosten gelegen graslandperceel gezien in zuidelijke richting.

Figuur 18. Groenstrook langs zuidgrens huidige recreatieparkterrein.

Figuur 19. Wortelveld ten zuidwesten van het uitbreidingsgebied.

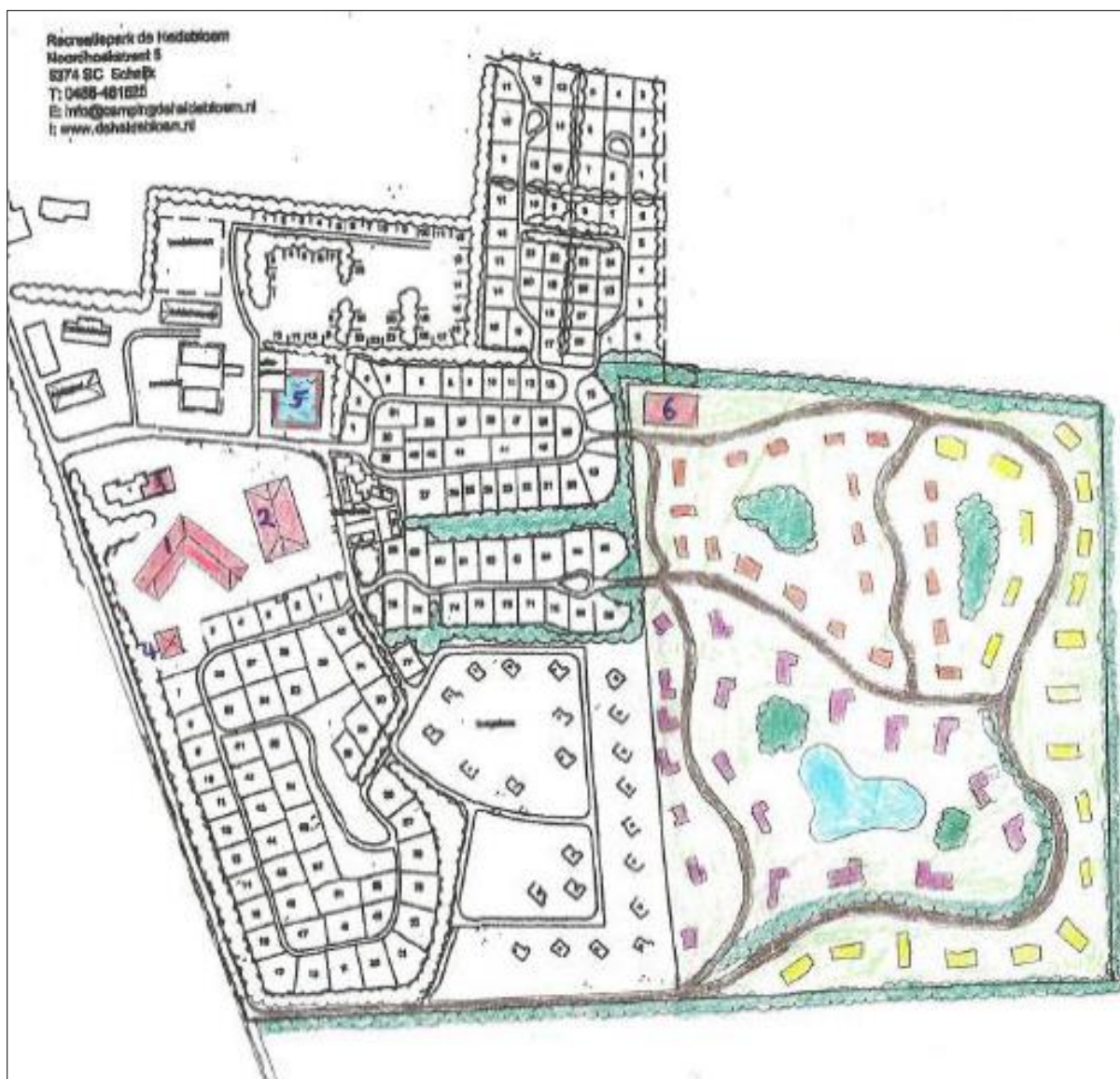

Figuur 20. Sloot ten zuidwesten van het uitbreidingsgebied.

2 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

2.1 Eindbeeld situatie

De initiatiefnemer is voornemens het huidige recreatiepark aan de oostzijde uit te breiden. De uitbreiding omvat 6,5 hectare met 60 verhuureenheden (chalets en bungalows). Daarnaast wordt binnen het bestaande recreatiepark een drietal groepsaccommodaties gerealiseerd en enkele voorzieningen aangepast (receptie, binnenzwembad en nieuwe speelloods). De inrichting van de toekomstige situatie staat nog niet volledig vast. Los van het feit dat hier 60 verhuureenheden met bijbehorende voorzieningen zijn voorzien, bestaat er nog volledige flexibiliteit ten aanzien van waar elk van deze eenheden geplaatst zal worden. De afbeelding in figuur 21 betreft dan ook een mogelijk voorstel van hoe het terrein er in de toekomstige situatie uit kan gaan zien en geen eindbeeld. De afbeelding laat wel vast zien dat de gewenste ontwikkeling daadwerkelijk inpasbaar is in het uitbreidingsgebied.

Figuur 21. Mogelijk voorstel herstructurering bestaande terrein en uitbreiding.

De locatie van de uitbreiding wordt in zijn geheel in gebruik genomen ten behoeve van verblijfsrecreatie met bijbehorende voorzieningen, zoals dat op het bestaande gedeelte van het recreatiepark al het

geval is. Aan de randen van het uitbreidingsgebied, maar binnen de 6,5 ha, wordt ten behoeve van de landschappelijke inpassing en de realisatie van foerageerzones voor dassen een functionele invulling met landschapswaarden voorgestaan. De huidige agrarische functie ter plaatse van de uitbreiding komt geheel te vervallen.

De afwikkeling van het verkeer vanaf het recreatiepark wijzigt niet ten opzichte van de huidige situatie, ondanks de netto toename van 222 verkeersbeweging per etmaal (bron: Voorontwerp Bestemmingsplan d.d. 10 oktober 2016). Deze vindt plaats via de Noordhoekstraat en de Duifhuisstraat naar de Zeelandsedreef. Beide wegen beschikken derhalve over ruim voldoende capaciteit om de toename aan verkeersbewegingen als gevolg van de uitbreiding van het recreatiepark op te vangen. Een 'oplossing' van het extra verkeer via de ontsluiting van de Noordhoekstraat aan de zuidzijde en een eventuele verharding hiervan is niet aan de orde.

2.2 Ingrepen

Ten behoeve van de uitbreiding zal het akkerland ter plaatse van het uitbreidingsgebied verdwijnen. De houtopstand langs de oost- en noordgrens van het uitbreidingsgebied blijven gehandhaafd. Naar verwachting zullen wel enkele bomen langs de westgrens van het uitbreidingsgebied moeten worden gekapt ten behoeve van de aan te leggen infrastructuur.

2.3 Planning

De realisatie van de herstructurering en de uitbreiding zal gefaseerd plaatsvinden in de komende jaren.

3 ECOLOGISCH INVENTARISATIE

Het uitbreidingsgebied en de directe omgeving is tijdens het veldbezoek van de quickscan flora en fauna op 23 oktober 2015 en tijdens een aanvullend veldbezoek op 24 januari 2017 onderzocht op de aanwezigheid van geschikt leefgebied en sporen van de das. Daarnaast is informatie van de Dassenwerkgroep Brabant gebruikt omtrent burchten en looproutes, en verder heeft er een bureaustudie plaatsgevonden omtrent de mitigatieopgave.

4 ECOLOGISCHE RESULTATEN

Volgens gegevens van de Dassenwerkgroep Brabant komt de das voor in de omgeving van het uitbreidingsgebied en heeft de das een burcht in een bosperceel circa 300 meter ten zuiden van het uitbreidingsgebied. Dit is in het veld door Econsultancy bevestigd (zie figuren 22 t/m 27). De betreffende dassenburcht neemt een groot gedeelte van het bosperceel waarin het is gelegen in beslag. Tijdens beide veldbezoeken zijn verse graafsporen aangetroffen, wat duidt op een actieve burcht. Gezien de grote hoeveelheid pijpen betreft het naar verwachting een hoofdburcht van de lokale dassenfamilie.

Figuur 22. Graafsporen van de das aan de westzijde van het bosperceel.

Figuur 23. Verse graafactiviteiten in het bosperceel.

Figuur 24. En van de vele dassenpijpen in het bosperceel.

Figuur 25. Overzicht bosperceel waarin de dassenburcht zich bevindt.

Figuur 26. Pootafdruk van de das op een akkerperceel ten zuidoosten van de uitbreidingslocatie.

Figuur 27. Actieve dassenpijpen in 2017 aan de noordrand van het bosperceel.

Ter plaatse van de houtopstanden aangrenzend aan het uitbreidingsgebied zijn geen (bij)burchten of graafactiviteiten van de das aangetroffen. Tevens zijn er op het uitbreidingsgebied geen sporen van de das aangetroffen, welke gezien de goede zichtbaarheid van sporen van andere diersoorten als konijn en ree, goed zichtbaar zouden zijn indien aanwezig. Het veldbezoek betreft echter slechts twee momentopnames, zodat dit geen uitsluitsel kan geven omtrent het gebruik van de uitbreidingslocatie door de das als onderdeel van het foerageergebied. De smalle strook aan ruigtevegetatie (circa 800 meter) langs de houtopstanden ten oosten, noorden en westen van de uitbreidingslocatie vormt geschikt foerageerhabitat voor de das. Naar verwachting zal de das hier dan ook gebruik van maken.

De uitbreidingslocatie is deels gelegen binnen het preferente leefgebied van de das (zie figuur 28). Dit betreft het leefgebied binnen een straal van 500 meter rondom de burchtlocatie. Het overige gedeelte van de uitbreidingslocatie is gelegen binnen het foerageergebied van de das. Dit betreft het leefgebied binnen een straal van circa 1,5 kilometer rondom de burchtlocatie.

Figuur 28. Globaal overzicht van het preferente leefgebied van de das ter plaatse.

Conform de soortenstandaard van de das (RVO, 2014), betreft het habitat ter plaatse van de uitbreidingslocatie (akkerland) secundair foerageerhabitat. Hier is namelijk geen sprake van een jaarrond voedselaanbod. Daarbij biedt het akkerland in de huidige staat als wortelveld überhaupt weinig voedsel voor de das. In andere jaren wanneer hier maïs wordt verbouwd of in periodes van braakligging waarbij zich gras kan ontwikkelen, heeft de uitbreidingslocatie mogelijk een groter aandeel in het voedselaanbod voor de dassen ter plaatse.

Het graslandperceel direct ten oosten van het uitbreidingsgebied betreft in de huidige situatie primair foerageergebied aangezien de das hier jaarrond voedsel in de vorm van regenwormen kan vinden. Daar het dieet van dassen voor circa 75% uit regenwormen bestaat, geeft aan dat dit graslandperceel van groot belang zal zijn. Naast dat dit perceel direct nabij de burcht is gelegen, zorgt de houtopstand tussen het uitbreidingsgebied en dit graslandperceel voor een relatief beschut foerageerhabitat bij mindere weersomstandigheden.

Ter plaatse van de doodlopende onverharde weg direct ten noorden van de dassenburcht zijn dassenprenten aangetroffen. De sporen liepen in oostelijke richting naar het betreffende grasland en een ten oosten daarvan gelegen maïsakker. Verder is onder de N277 een dassentunnel aanwezig, zodat dassen ook aan de oostzijde van deze N277 kunnen foerageren.

5 EFFECTEN

Afname akkerland en randzones

Door de voorgenomen uitbreiding wordt er akkerland omgezet naar recreatieterrein. Dit betreft in eerste instantie een afname van 6,5 ha, waarvan circa 800 meter aan randzones langs bestaande houtopstanden met een ondergroei van ruigtevegetatie. Door echter het creëren van dasvriendelijker groenzones van minimaal 10 meter breed tussen de grens van de uitbreiding en de bestaande / te handhaven houtopstanden aan de noord- en oostzijde van de handbediening, zal het oppervlak aan randzone niet afnemen. Daar ook aan de zuidzijde van de uitbreiding een dasvriendelijke groenzone wordt gecreëerd, zal het aanbod aan strekkende meters randzone ter hoogte van de uitbreiding gelijk blijven en daarnaast zal het oppervlak veelvuldig toenemen. Daarnaast blijft er in de omgeving diverse foerageermogelijkheden aanwezig, zoals het grasperceel ten oosten van de houtopstand aan de oostelijke rand van de uitbreiding en de overige agrarische percelen rondom de burcht, die een wisselend aanbod van primair en secundair foerageerhabitat bieden.

Verder worden er landschappelijke randzones gecreëerd langs de zuidzijde van het bestaande gedeelte van het recreatiepark en langs de west- en zuidzijde van het te handhaven akkerperceel tussen het recreatiepark en het bosperceel waarin de dassenburcht zich bevindt. Teven worden de slootoevers langs het akkerperceel minder steil gemaakt, blijft de sloot te midden van het te behouden akkerperceel gehandhaafd en wordt er direct ten noordwesten van het bosperceel met de dassenburcht een graslandperceel met fruitbomen van minimaal 200 m² gerealiseerd. In hoofdstuk 7 wordt verder ingegaan op deze inrichtingsmaatregelen ten behoeve van de das.

Uitstraling

Met de komst van de uitbreiding zal er onder andere meer verlichting en menselijke activiteit aanwezig zijn, vooral in de zomermaanden wanneer mensen langdurig buiten vertoeven. Deze invloeden op de directe omgeving kunnen gezien de afstand met name effect hebben op de geschiktheid van het foerageergebied, omdat rust en donkerte hierbij een essentieel aspect vormen. Door de grenzen van de uitbreiding te voorzien van een dichte opgaande begroeiing wordt de uitstraling op het rustige en donkere buitengebied redelijkerwijs voorkomen. In hoofdstuk 7 wordt wederom verder ingegaan op deze inrichtingsmaatregelen ten behoeve van de das.

Toename bezoekers

Door de uitbreiding van het recreatiepark zullen er meer gasten komen. Het autoverkeer wordt, middels wegbewijzing, via de noordzijde van de Noordhoekstraat geleid. Het zuidelijke gedeelte blijft onverhard en staat middels een verkeersbord als doodlopend weergegeven. Er zal dan ook geen noemenswaardige toename aan verkeer ontstaan via de zuidelijke ingang van de Noordhoekstraat. Daarbij vindt het komen en gaan van gasten van het recreatiepark vooral overdag plaats, wanneer de das niet actief is. Het is dan ook niet aannemelijk dat de uitbreiding van het recreatiepark indirect meer verkeersslachtoffers tot gevolg zal hebben.

Met betrekking tot gasten die buiten het recreatiepark met de hond gaan wandelen geldt een aanlijnverplichting. Hier worden de gasten door het recreatiepark op gewezen middels de algemene informatiefolders en bebording bij de toegang van het recreatiepark. Daarnaast is aan de overzijde van de Noordhoekstraat, ter hoogte van de toegang van het recreatieterrein, een omheind honden uitlaatterrein. Dit betref een gedeelte van het bosperceel direct ten westen van het huidige recreatiepark. Door deze faciliteit en de aanlijnplicht doet het recreatiepark het redelijkerwijs mogelijke om loslopende honden ter hoogte van de dassenburcht te voorkomen. Daar het bosperceel met de dassenburcht aan een doodlopende weg is gelegen, biedt dit geen mogelijkheden voor een zogenaamd rondje met de hond. Met uitzondering van de incidentele wandelaars met hond, vanuit het park of omwonenden,

zal er geen hogere mate van verstoring zijn door honden ten aanzien van de dassenburcht dan reeds in de huidige situatie het geval is.

Werkzaamheden uitbreiding

De uitbreiding zal gefaseerd over een aantal jaren worden gerealiseerd. De werkzaamheden zullen hierbij vanuit het bestaande recreatiepark plaatsvinden. Hierdoor wordt er niet dagelijks met zware machines langs de dassenburcht gereden. De aanwezigheid van gemotoriseerd verkeer ter hoogte van de dassenburcht blijft beperkt tot het huidige landbouwverkeer.

6 ALTERNATIEVEN

6.1 Alternatieve locatie

Het project is locatiegebonden. De uitbreiding van het recreatiepark richting het oosten is qua infrastructuur de enige logische optie. Richting het zuiden is theoretisch ook mogelijk, echter wordt er dan evenveel akkerland omgezet naar recreatiepark en komt de uitbreiding dichterbij de dassenburcht te liggen. In de andere richtingen betreft het land wat geen eigendom is van de initiatiefnemer en derhalve kan deze richtingen uit niet uitgebreid worden. Daarnaast is uitbreiding in de andere richtingen niet mogelijk wegens de geurcontouren met vaste (wettelijke) afstanden van de omliggende veehouderijen.

6.2 Alternatieve inrichting

Bij de realisatie van chalets en bungalows en de bijbehorende infrastructuur heeft het weinig zin om specifieke foerageermogelijkheden binnen de uitbreiding te realiseren, aangezien het door de menselijke activiteiten zodanig weinig rust behoudt dat het niet functioneel zal zijn. Hieromtrent wordt dan ook gekozen om buiten de uitbreiding specifieke foerageermogelijkheden voor de das te creëren. Dit is doorgaans dichterbij de dassenburcht en daarnaast in alle gevallen rustiger gelegen.

6.3 Alternatieve werkwijze

Daar de dassenburcht op circa 300 meter van de uitbreiding is gelegen is er geen sprake van het mogelijk doden en verwonden van individuen. Daarbij zullen eerst de foerageermogelijkheden voor de das worden ingericht alvorens wordt begonnen met het gefaseerd bouwrijp maken van de uitbreiding en de werkzaamheden zullen enkel overdag plaatsvinden. De gekozen werkwijzen brengen de gunstige staat van instandhouding niet in het geding en de functionaliteit van het "foerageergebied" blijft behouden.

6.4 Alternatieve planning

De werkzaamheden zullen, indien nodig, buiten de kwetsbare periode van de das en broedvogels plaatsvinden.

7 MAATREGELLEN

7.1 Maatregelen

Foerageerfunctie

Om het verlies aan foerageermogelijkheden ter plaatse van de uitbreiding op te vangen wordt er circa 1,5 kilometer aan dasvriendelijke groenstroken ingericht, worden de oevers van de sloten aan minimaal één zijde minder steil gemaakt en wordt er een kleinschalig graslandperceel met hoogstamfruitbomen ingericht op korte afstand van de dassenburcht.

Langs de noord-, oost- en zuidzijde van het uitbreidingsgebied wordt een circa 10 meter brede foerageerstrook gecreëerd voor de das. De 10 meter brede stroken zullen onder andere bestaan uit (vet) grasland met enkele hoogstamfruitbomen als appel, peer, pruim en/of kers. Daarbij komt er een landschappelijke struweelhaag op de grens van de groenstrook met het akkerland, waardoor er een beschutte foerageerstrook voor de das ontstaat.

Dergelijke foerageerstroken, maar dan van 5 meter breed, worden ook gerealiseerd aan de zuidzijde van het bestaande gedeelte van het recreatiepark, langs de westzijde van het te behouden akkerperceel (aan de oostzijde van de sloot) en over de gehele lengte van de zuidzijde van het te behouden akkerperceel (aan de noordzijde van de sloot, zover aanwezig). Naast de landschappelijke struweelhaag en enkele fruitbomen, worden oevers van de bestaande sloten aan de van de foerageerstrook minder steil gemaakt, zodat de das hier ook langs het water kan foerageren. De bestaande doorsteken voor het landbouwverkeer aan de zuidzijde van het agrarische perceel blijven behouden. Dit betreffen tevens de toegangswegen voor de das tot de foerageerstroken. Deze doorsteken bevinden zich vlakbij de burcht, zodat de dassen vanuit de burcht direct naar de foerageerstroken kunnen lopen. In figuur 29 zijn op een luchtfoto de beoogde “op te waarderen” foerageermogelijkheden schematisch weergegeven.

Figuur 29. Schets met de voorgenomen op te waarderen foerageerstroken.

Verder wordt er optimaal foerageergebied gecreëerd ten oosten van de Noordhoekstraat 7 aansluitend aan de bestaande schapenweide, in de vorm van een hoogstamfruitboomweide. Hierbij wordt de bestaande sloot ter hoogte van deze hoogstamfruitboomweide voorzien van natuurlijke oevers. Dit betekent dat de oever minder steil wordt gemaakt en de das hier kan drinken dan wel kan foerageren op amfibieën en insecten.

Houtwal met struweel en overstaander

Op de grens tussen het recreatiepark en de “dassenzone” zal een dichte houtwal worden gecreëerd om menselijke invloeden als licht en geur op de foerageerstroken tegen te gaan. Op een grondwal van circa een meter hoog worden diverse vruchtdragende struikvormers als hazelaar, éénstijlige meidoorn, hondsroos, inlandse vogelkers, gewone vlier, wilde kardinaalsmuts en gewone of rode lijsterbes aangeplant. Naast de struikvormers worden hier tevens enkele overstaanders (bomen) als (winter/zomer) eik, linde, iep, es, els en/of esdoorn aangeplant. Hiermee wordt een robuuste groene buffer gecreëerd in de vorm van een houtwal tussen het recreatiepark en de foerageerstroken.

Voor een juiste dichtheid van het aan te planten struweel op de wal wordt geadviseerd om dit in 2 rijen aan te planten en per rij twee stuks per strekkende meter in driehoeksverband aan te planten. In de houtwal zullen een aantal bomen uitgroeien tot overstaander. Deze kunnen op circa 10 meter plantafstand geplant worden. In tabel I zullen in een later stadium de exacte soorten en aantallen worden ingevuld.

Tabel I. Aan te planten plantensoorten op hout/grondwal en aantallen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Overstaanders		
Boomsoort nader te bepalen	...	n.o.t.k.
Struikvormers		
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	n.o.t.k.
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	n.o.t.k.
Hondsroos	<i>Rosa canina</i>	n.o.t.k.
Inlandse vogelkers	<i>Prunus padius</i>	n.o.t.k.
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaeus</i>	n.o.t.k.
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	n.o.t.k.

Lijnvormige geleidende struweelhagen

De geleidende struweelhagen dienen bij voorkeur te bestaan uit vier struweelsoorten. Voor een overzicht van de aan te planten soorten, zie tabel II. De struiken dienen in groepjes van dezelfde soort te worden aangeplant van vier stuks per strekkende meter.

Tabel II. Aan te planten plantensoorten struweel en aantallen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	n.o.t.k.
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	n.o.t.k.
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaeus</i>	n.o.t.k.
Inlandse vogelkers	<i>Prunus padius</i>	n.o.t.k.

Beheer

Een duurzaam beheer van het grasland, de struweelranden, de houtwal en de hoogstam fruitboomgaard betekent dat de kwaliteit zo lang mogelijk gewaarborgd blijft en daardoor de levensduur van deze landschapselementen wordt verlengd. Het in stand houden van de struweelranden, de houtwal en de hoogstamfruitbomen dient plaats te vinden door regulier onderhoud. Het regulier beheer dient op langere termijn te worden gegarandeerd zodat de kwaliteit van het "compensatiegebied" gewaarborgd blijft.

De hoogstamweides en overige grasstroken dienen door middel van een juist maai-beheer (extensief, circa 1 à 4 keer per jaar, buiten broedseizoen) te worden beheerd of te worden begraasd (1-2 gve/ha jaarrond).

Hakhoutbeheer is de beste beheersvorm voor de betreffende boomsoorten op de houtwal. Om de zeven tot twintig jaar dient het struweel op de houtwal in fases geheel te worden afgezet. Dit dient gefaseerd te gebeuren om voldoende beschutting te behouden.

De geleidende struweelhagen dienen gefaseerd ieder vijf tot tien jaar te worden teruggesnoeid.

Tijdsplanning aanlegfase

Onderstaande tabel betreft een globaal stappenplan van de werkzaamheden voordat met de uitbreiding ter plaatse van het uitbreidingsgebied kan worden gestart. De exacte tijd van uitvoering is niet ingevuld, aangezien de exacte projectplanning ten tijde van schrijven niet bekend is. De mitigerende maatregelen voor de das dienen uitgevoerd te zijn alvorens gestart wordt met de uitbreiding van het recreatiepark. Het plantseizoen is voor veel soorten in de periode als er geen blad aan de bomen en struiken aanwezig zijn.

Tabel III. Tijdsplanning

Stap		2017		2018		2019		2020		2021	
1	Vergraven oeverzone sloten										
2	Opwerpen grondwal										
3	Aanplant struweel en bomen op houtwal/grondwal (winterperiode)										
4	Aanplant hoogstamfruitbomen (winterperiode)										
5	Aanplant struweelhagen (winterperiode)										
6	Aanplant struweel op houtwal (winterperiode)										
7	Creëren grasland (stroken) (voorjaar)										
8	Start uitbreiding Recreatiepark de Heidebloem										

7.2 Effectiviteit maatregel

Het totale “opgewaardeerde” oppervlak aan permanent primair foerageergebied zal ruim 1,2 hectare over een lengte van 1,5 kilometer bedragen. Alle delen staan met elkaar in verbinding om een aaneengesloten foerageerzones te creëren. Ondanks dat het oppervlak aan akkerland dat verloren gaat vele malen hoger is, zijn het vooral de randzones (circa 800 meter) die das van voedsel kan voorzien. De grote kale oppervlaktes aan akkerland te midden van de uitbreiding zullen geen essentieel onderdeel vormen van het huidige foerageergebied van de das. De te creëren en optimaliseren 1,5 kilometer groenstroken met een oppervlakte ruim 1,2 ha, zullen een hoger voedselaanbod bieden aan de das dan de huidige situatie binnen de uitbreidingslocatie en het te behouden akkerperceel.

Door het voortijdig aanbieden van optimale alternatieve foerageermogelijkheden wordt verzekerd dat de functionaliteit van het leefgebied van de das behouden blijft in de nieuwe situatie. Derhalve zal de kwantiteit afnemen, maar de kwaliteit significant toenemen. Tevens zal het grootste deel van de optimale foerageermogelijkheden dichterbij de dassenburcht zijn dan het uitbreidingsgebied. De beschreven inrichtingsmaatregelen zijn mede conform de soortenstandaard en zijn in het verleden elders met succes toegepast.

7.3 Afhankelijk

De initiatiefnemer is niet afhankelijk van derden voor de realisatie van de mitigerende maatregelen. De mitigerende maatregelen voor de verstoring van het leefgebied zullen volledig plaatsvinden binnen gebieden die reeds eigendom zijn van de initiatiefnemer. Derhalve is er geen toestemming benodigd van eigenaren of bewoners en kunnen de maatregelen onafhankelijk gerealiseerd worden.

7.4 Monitoren

De uitvoering en planning van de mitigerende maatregelen zullen in overleg met de begeleidende ecooloog ofwel met de dassenwerkgroep worden bepaald. Daarmee wordt gegarandeerd dat de das te allen tijde voldoende foerageergebied tot zijn beschikking heeft. Na de realisatie van de voorgenomen plannen en de mitigerende maatregelen, zal er door een ter zake kundige worden gecontroleerd of de nieuwe gebieden in gebruik zijn genomen als foerageergebied door de das. Tevens zal er periodiek door een ter zake kundige op worden toegezien dat het foerageergebied functioneel blijft.

8 GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING

8.1 Staat van instandhouding

De das is voornamelijk gevestigd in het oosten van het land. In Limburg en Oost Brabant verkeert de das in een zeer gunstige staat van instandhouding, maar elders kan slechts incidenteel een individu gevonden worden. Het landschap moet voldoende dekking, voldoende voedselaanbod en zo weinig mogelijk verstoring bieden. Voornamelijk rustig gelegen gebieden zijn in Nederland onvoldoende aanwezig waardoor er weinig ideale dassenterroria zijn, die niet worden doorsneden of in de buurt liggen van wegen, dorpen of steden. De das kan het gehele jaar aanwezig zijn in en rondom zijn burcht, de meest kwetsbare periode valt echter tussen december en mei vanwege het dragen en zogen van hun jongen. De lokale staat van instandhouding rondom Schaijk is gunstiger dan de landelijke staat van instandhouding vanwege de hoge ligging en het relatief grote aanbod van geschikte burchtlocatie en voedselrijke gebieden. Op landelijk niveau is er over de afgelopen 10 jaar een toename in het aantal dassen.

8.2 Afbreuk gunstige staat van instandhouding

Bij de voorgenomen uitbreiding van het recreatiepark zal het leefgebied van een hoofdburcht van een dassenfamilie in bepaalde mate worden verstoord. De verstoring van het leefgebied zal op voorhand worden opgevangen door de aanleg van alternatief foerageergebied in de directe omgeving van de uitbreiding en dichtbij de burchtlocatie. Derhalve zal er te allen tijde voldoende foerageerhabitat voor de dassen aanwezig zijn. De burcht zelf zal niet verstoord, beschadigd of vernietigd worden. Tevens zullen er geen dassen worden gedood of verwond raken door toedoen van de werkzaamheden. In de nieuwe situatie zal de functionaliteit van de burcht en bijhorend leefgebied behouden blijven, waardoor de staat van instandhouding niet in het geding zal komen.

8.3 Zorgvuldig handelen

Dassen zijn nachtactieve dieren. De werkzaamheden vinden enkel overdag plaats, derhalve zullen tijdens de werkzaamheden geen dassen aanwezig zijn op het uitbreidingsgebied. Er is voldoende leefgebied aanwezig gedurende de werkzaamheden en er zullen geen dassen verwond en/of gedood kunnen worden. Derhalve wordt er voldoende zorgvuldig gehandeld.

9 SAMENVATTING

Door de voorgenomen uitbreiding van Recreatiepark de Heibloem, om aan de wensen en eisen van de consument te kunnen blijven voldoen, wordt het foerageergebied van de das in bepaalde mate, voornamelijk in kwantiteit, aangetast. Om de negatieve gevolgen voor de das, waarvan de burcht zich op 300 meter in zuidelijke richting bevindt, op te vangen zullen ruim 1,2 hectare aan kwalitatief hoge foerageermogelijkheden over een lengte van 1,5 kilometer worden gecreëerd binnen het preferente leefgebied van de das. Daarnaast wordt de menselijke uitstraling vanaf het park op het dassenleefgebied middels opgaande beplanting tegengegaan en zullen er geen menselijke activiteiten nabij de burcht plaatsvinden, anders dan de huidige landbouwactiviteiten.

De te creëren en optimaliseren 1,5 kilometer groenstroken met een oppervlakte ruim 1,2 ha, zullen een hoger voedselaanbod bieden aan de das dan de huidige situatie binnen de uitbreidingslocatie en het te behouden akkerperceel. Hierdoor blijft de functionaliteit van het dassenleefgebied behouden en wordt overtreding van verbodsbepaling Art. 3.10 uit de Wet natuurbescherming; “het opzettelijk beschadigen/vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen” op voorhand voorkomen. Tevens wordt door het voorkomen van nadelige gevolgen van de das in het algemeen eveneens overtreding van art. 1.11 “Zorgplicht” voorkomen.

Door alle in dit activiteitenplan besproken aspecten met zorg te verwezenlijken, zal de uitbreiding van Recreatiepark de Heidebloem geen negatieve gevolgen hebben op de das zelf en de functionaliteit van het leefgebied. Opgemerkt dient te worden dat de inrichtingsmaatregelen voor de das tijdig gerealiseerd dienen te zijn alvorens de werkzaamheden ten behoeve van de uitbreiding van het recreatiepark gestart wordt. Het plantseizoen is voor veel soorten in de periode als er geen blad aan de bomen en struiken aanwezig zijn.

10 LITERATUUR

- Quickscan flora en fauna te Noordhoekstraat 5. Econsultancy rapport: 15083937 LAN.C5S.ECO1 d.d. 13 november 2015)
- Ministerie van Economische Zaken, Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.
- Ministerie van Economische Zaken, Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3 december 2016
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014). Soortenstandaard das, versie december 2014.

